

Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma

Forssan kaupunki, Vieremän koulu

2019–2020

Sisältö

1. Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman lähtökohdat

2. Vieremän koulun tasa-arvosuunnitelma 2019-2020

2.1 Toimijat

2.2 Tasa-arvotilanteen selvittäminen

2.3 Tavoitteet ja toimenpiteet

2.4 Arviointi ja seuranta

3. Vieremän koulun tasa-arvotyön tavoitteet ja toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi sekä häirinnän ehkäisemiseksi lukuvuonna 2019-2020

4. Tasa-arvotyöstä tiedottaminen

1. Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman lähtökohdat

Laki

Viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineista tukevat tämän lain tarkoitusta toteutumista. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 5 §)

Viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen sekä työnantajien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 6 c §) OPH

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä oppilaiden ja henkilöstön kanssa. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa tulee erityistä huomiota kiinnittää oppilas- ja opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. (Määräys 63/0 101/2015: Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman laadintavelvoite)

OPS2016 perusteissa on sitouduttu sukupuolten tasa-arvon edistämiseen useasta näkökulmasta.

- Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia opinnoissaan. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.
- Perusopetus lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta.
- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita.

- Opetuksen tulee olla sukupuolitietoista. Jokainen oppiaine edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa omalla tavallaan.
- Työtapojen, oppimisympäristöjen ja yhteistyökumppaneiden valinnassa kiinnitetään huomiota sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

2. Vieremän koulun tasa-arvotyö 2019-2020

2.1 Toimijat

Vieremän koulussa tasa-arvotyön ja -suunnitelman koordinoinnista vastaa työtä varten perustettu tasa-arvoryhmä. Ryhmä tiedottaa henkilökuntaa ja valvoo työtä, dokumentoi ja kokoaa arvioinnin. Tasa-arvokyselyjen toteuttaminen ja tarkasteleminen tavoitteiden asettamiseksi kuuluu myös ryhmän toimenkuvaan.

Vieremän koulun tasa-arvoryhmä 2018-2019:

Hannu Haapaniemi, koulunjohtaja, pj
Ulla-Maija Kilponen, varajohtaja, sihteeri
Arja Fonsell, luokanopettaja
Mona Pääjärvi, koulupsykologi
Tytti Hirvonen, kuraattori
Anu Stenberg, kouluterveydenhoitaja

Tasa-arvotyön toimijoita ovat oppilaat, opettajat ja muu henkilökunta. Oppilaat ovat mukana tässä työssä ikä- ja kehitystaso huomioiden.

Vanhemmille ja huoltajille tiedotetaan koulussa tehtävästä tasa-arvotyöstä.

2.2 Tasa-arvotilanteen selvittäminen

Koulussa toteutetaan tasa-arvotilanteen selvittäminen kolmen vuoden välein.

Kysely on järjestetty lukuvuonna 2019-20. Kysely on sisällöltään seuraava:

Opettaja avaa kyselyyn liittyvät käsitteet ennen sen tekemistä oppilaille.

1-2 luokkien kysely tehdään opettajan johdolla niin, että opettaja esittää kysymykset ja oppilaat luokkana tai ryhminä vastaavat niihin suullisesti. Opettaja kirjaa vastaukset tai mielipiteet.

1-2 luokkien opettajat tutkivat oppilaiden vastaukset tiimissä ja valitsevat kolme kehityskohdetta esille nousseista epäkohdista. 3-6 luokkien sähköiset vastaukset tulkitaan tasa-arvotiimissä ja arvioidaan esille nousevat kehityskohteet. Tulokset esitellään henkilökunnalle ja päätetään, mitkä kohdat vaativat toimenpiteitä.

1-2 luokkien kysymykset

- Tuletko mielelläsi kouluun?
- Voitko olla oma itsesi koulussa?
- Voitko tehdä niitä asioita, joista pidät?
- Käyttäytyisitkö koulussa toisin, jos olisit toista sukupuolta? Miten ja millaisissa tilanteissa?
- Odotetaanko sinun tekevän asioita vain sen takia, että olet tyttö/poika/muun sukupuolinen oppilas?
- Kohtelee ko opettaja samalla tavalla tyttöjä ja poikia?
- Kohtelevatko oppilaat toisiaan samalla tavalla sukupuolesta riippumatta?
- Suhtaudutko itse samalla tavalla tyttöihin ja poikiin?
- Onko sinulla koulussa eri sukupuolta olevia kavereita?
- Miten tyttöjen ja poikien ystävyyteen suhtaudutaan?
- Pystytkö kertomaan opettajalle, jos sinua tai ystävääsi kiusataan?
- Vaikuttavatko muiden mielipiteet valintoihisi?
- Tunnetko olosi koulussa turvalliseksi?
- Missä/milloin et tunne olosi turvalliseksi?

- Millainen on mielestäsi tasa-arvoinen koulu?
- Onko koulu mielestäsi tasa-arvoinen?
- Onko koulussa sellaisia ongelmia, joihin voisit vaikuttaa omalla toiminnallasi?
- Toivoisitko muutoksia oppitunneille, välitunneille tai koulumatkoille? Millaisia?

3-6 luokkien kyselyn osa-alueet ja kysymykset:

Viihtyvyys, turvallisuus ja koulun toimintakulttuuri:

- Tuletko mielelläsi kouluun?
- Tunnetko olosi turvalliseksi koulussa?
- Tunnetko olosi hyväksytyksi koulussa?
- Pystytkö kääntymään opettajan puoleen, jos sinulla on huolia koulussa?

Opetus ja ohjaus:

- Oletko kuluneen vuoden aikana kokenut, että
 - oppilaan sukupuoli vaikuttaa siihen, miten opettaja kohtelee häntä?
 - oppilaan sukupuoli vaikuttaa opintosuorituksien arviointiin?
 - opettajat asettavat erilaisia vaatimuksia oppilaan sukupuolesta riippuen?
 - kaikkia kannustetaan yhtä paljon sukupuolesta riippumatta?
 - opettajat sallivat tyttöjen ilmaista mielipiteitään tunnilla?
 - opettajat sallivat poikien ilmaista mielipiteitään tunnilla?

Oppikirjat ja muu opetusaineisto:

- Onko oppikirjoissa tai muissa opetusaineistoissa
 - perinteisiä sukupuolirooleja noudattavia tekstejä ja kuvia?
 - perinteisiä sukupuolirooleja rikkovia tekstejä ja kuvia?
 - esimerkkejä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöistä ja sateenkaariperheistä?

Sukupuoleen kohdistuva häirintä:

- Oletko viimeksi kuluneen vuoden aikana kokenut tai havainnut
 - sukupuoleen kohdistuvia ikäviä huomautuksia tai nimittelyä?
 - vartaloon kohdistuvaa loukkaavaa tai vihjailevaa puhetta?
 - sosiaalisessa mediassa kuvia tai julkaisuja, jotka koit loukkaavaksi tai ahdistavaksi?
 - epäasiallisia viestejä tai puheluja, jotka koit ahdistaviksi?
 - lähentelyä tai koskettelua, jonka koit epämiellyttäväksi tai ahdistavaksi?
 - muuta, jonka olet kokenut sukupuoleen perustuvaksi tai seksuaaliseksi häirinnäksi?
- Jos vastasit johonkin edellisen kohdan (Sukupuoleen kohdistuva häirintä) kysymyksiin myöntävästi,
 - kohdistuiko häirintä sinuun?
 - syyllistykö häirintään toinen oppilas?
 - kuuluiko häirintään syyllistynyt koulun henkilökuntaan?

– kerroitko häirintään syyllistyneelle, että hänen tulisi lopettaa ahdistavaksi tai epämiellyttäväksi koettu käytös?

– kerroitko asiasta koulun henkilökunnalle?

- Jos kerroit häirinnästä jollekin koulun henkilökunnasta

– ryhtyikö hän riittäviin toimenpiteisiin asian selvittämiseksi?

– jatkuuko häirintä edelleen?

- Oletko itse koulussasi viimeksi kuluneen vuoden aikana syyllistynyt edellä kuvattuihin tekoihin?

Muuta:

- Oletko saanut tarpeeksi tietoa sukupuolten tasa-arvosta koulussasi?
- Oletko kokenut sukupuolestasi haittaa koulussa?
- Käyttäytyisitkö koulussa toisin, jos olisit toista sukupuolta?
- Onko koulusi tasa-arvoinen?

2.3 Tavoitteet ja toimenpiteet

Oppilaille pidetyn kyselyn pohjalta tasa-arvoryhmä nostaa esille kolme tavoitetta kolmen seuraavan vuoden ajaksi. Tehdyn kyselyn perusteella esiin ovat ainakin toisten **1) oppilaiden käyttämät epäasialliset, sukupuoleen liittyvät ilmaisut, 2) vähättelevä suhtautuminen toiseen sukupuoleen ja 3) epäasiallinen käyttäytyminen sosiaalisessa mediassa koulupäivän ulkopuolella**. Kaikissa oppilasryhmissä ohjataan ja kannustetaan kertomaan oppilaita kohtaavista edellä kuvatuista ilmiöistä, ohjataan asialliseen kanssakäymiseen ja niin ikään ylemmillä luokilla korostetaan mm. yhteiskuntaopin ja äidinkielen oppimäärässä löytyvää media- ja tasa-arvokasvatuksen roolia. Tässä työssä toiminta nojautuu opetushenkilöstön pedagogiseen osaamiseen ja työ on integroitu osaksi jokapäiväistä koulutyötä. Tavoitteena on korjata kyselyssä esille tulleita epäkohtia. Opettajat vievät tiedot luokkiin ja ideoivat oppilaiden kanssa toimia, joilla

esiinnousseita kysymyksiä voidaan käsitellä. Luokissa annetaan oppilaille tietoa tasa-arvoon liittyvistä asioista mm. nettisivujen avulla

(esim. http://www.oph.fi/julkaisut/2015/tasa_arvoty_o_on_taitolaji)

<http://www.tasa-arvokasvatuksessa.fi>

<http://seta.fi/materiaali>)

Tasa-arvotyön toteuttamisideoita:

- Tutkitaan sukupuolten tasa-arvon ideaa, mitä se tarkoittaa perheessä, luokassa, koulussa tai yhteiskunnassa.
- Harjoitellaan itseä ja omaa koulunkäyntiä koskevaa päätöksentekoa esim. oppilaskuntatyössä tai luokassa. Tutustutaan demokratian ideaan, tehdään tasa-arvoa edistäviä aloitteita.
- Otetaan selvää lähialueen ammateista. Huomioidaan, että hoitaja tai opettaja voi olla mies, teknisen alan edustaja voi olla nainen. Tutustutaan eri alojen tasa-arvopioneereihin.
- Tutkitaan erilaisia tekstejä esim. sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta.
- Tutustutaan mainonnan ja markkinoinnin sekä sosiaalisen median luomiin mielikuviin ja stereotypioihin eri sukupuolien rooleista.
- Arvioidaan TV-ohjelmien, pelien tai muiden verkossa olevien materiaalien käsityksiä sukupuolirooleista.
- Tutkitaan perinteisten klassikkokirjojen tai elokuvien sukupuolirooleja tasa-arvomielessä (esim. Hullunkuriset perheet, Tähtien sota, Taru sormusten herrasta).
- Puhutaan verkkohäirinnästä ja ettei sitä tule hyväksyä.
- Tehdään julisteita, lyhytelokuvia tai sarjakuvia, tasa-arvon puolesta.

- Selvitetään, kenellä on puhetilaa luokassa. Miten puheenvuorot jakaantuvat? Onko sukupuolella merkitystä?
- Luokat suunnittelevat haluamansa tavan esitellä työstämiään tasa-arvoasioita.
- Oppilashuolto parantaa oppilaiden kasvua, kehitystä ja oppimisen edellytyksiä ja luo näin tasa-arvoa. Tämä on osa koulussa toteutettavaa yhteisöllistä oppilashuoltotyötä. Kodin ja koulun yhteistyössä vanhempainilloissa ja tapaamisissa keskustelu myös tasa-arvoasioista edistää avoimuutta. Opettajien ja henkilökunnan työ luokissa häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja tilanteiden selvittämiseksi on tärkeää ja arvostettavaa.

2.4 Arviointi ja seuranta

Tasa-arvosuunnitelma on osa koulun lukuvuosisuunnitelmaa ja sitä arvioidaan samoin kuin muutakin toimintaa viimeistään lukuvuoden lopussa. Vuosittaiseen lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan ko. vuoden tavoite tasa-arvoon liittyen. Toimintaa ja tuloksia arvioidaan lukuvuosisuunnitelmassa ja tuodaan esille toteutuiko suunnitelma ja miten koulu muuttui sekä annetaan ohjeita tulevaan. Toimenpiteiden toteutumista seurataan vuosittain.

3. Vieremän koulun tasa-arvotyön tavoitteet ja toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi sekä häirinnän ehkäisemiseksi vuosina 2019-20

Vieremän koulussa oppilaiden ryhmäjakoihin kiinnitetään huomiota. Liikunnassa, kielten opiskelussa ja käsitöissä oppilaat jaetaan sekaryhmiin. Tasa-arvoa edistää niin ikään se, että lukuvuonna 2019-20 opetusryhmät ovat varsin tasasuuruisia.

Suunnitelma päivitetään joka vuosi. Kysely toteutetaan joka kolmas vuosi. Tämä tasa-arvosuunnitelma on voimassa lukuvuonna 2019-2020. Syksyllä 2020 alkaa tasa-arvosuunnitelman päivitys eri vaiheineen. Tasa-arvotyötä edistävät jo nyt monet asiat,

mm. koulun eri toimintamallit, KIVA-koulu-ohjelma, Lasten Forssa/ lapsiystävällinen kaupunki, koulun säännöt sekä vuorovaikutteinen kodin ja koulun välinen yhteistyö.

4. Tasa-arvotyöstä tiedottaminen.

Tasa-arvoryhmä informoi henkilökuntaa tasa-arvotyöstä koulussa ja toteuttaa kyselyn määrävuosin. Huoltajia tiedotetaan asiasta Wilmassa, vanhempainilloissa, teemapäivissä ja koulun Pedanet-sivuilla. Oppilaat osallistuvat tasa-arvotyön edistämiseen esim. pitämällä aiheesta päivänavauksia ja tekemällä teemapäivissä omia projekteja.